

עמק השבוע

פרשת בהעלותך תשפ"ה והימים שאחריה

גליון סו

עיונים וביאורים במהות הימים בשבוע הבא
מאת הרב ג'ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים גינת ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעינת ראובן

שנה ב

האם יש מנהג קבוע להתענות בכ' סיון

בסימן תקס"ו ס"ק י' שהביא דברי הט"ז הנ"ל וכתב וז"ל ונ"ל שהיום שהתענית של כ' סיון אינו קבוע כ"כ שמתענים בו רק יחידים וכן תענית בה"ב שאחר פסח וסוכות דינו כשאר תעניות ואין דוחין פרשת השבוע בשחרית ולערב קורין ויחל. עכ"ל.

ואפשר דבזמנינו פחות מתענים מבזמנו של המשנה ברורה, עיין בשו"ת משנה הלכות חט"ו סימן רי"א דאיתא וז"ל על כ' סיון שגזרו וועד ד' הארצות ואפילו הכי במציאות שבימינו כמעט נתבטל, אם לא לגמרי ואפילו אמירת סליחות שתקנו של כ' סיון כמעט לא אומרים. עכ"ל.

ועיין בדעת תורה בסי' תק"פ דאיתא וז"ל וע"ע במג"א שנוהגים להתענות בכ' סיון בכל מלכות פולין, ועיין בספר יד שאול ליו"ד סי' שכ"ח סוסי' קל"ו שכתב דבפנקס לבוב מבואר שתקנוהו לדורות ולא למאה שנים בלבד, ועי' בנחל אשכול שבאשכול הל' ט"ב בשם גדול אחד דכיון דגזירת ד' צומות באין שלום כ' סיון לא יהא חמור מהם ולכן נתבטל. עכ"ל. ולפ"ז כיון דלא מצינו ציבור בזמנינו שרצו להתענות בכ' סיון א"כ התענית נתבטל עד שיהי' ציבור שרצו. ע"ע לקמן.

לבי עד היום יום ב' כ' סיון תענית שגזרו ד' ארצות וקבעוהו לדורות, הוריתי למועשה לקרות ויחל בשחרית אף כשחל ביום שני, ודוקא בכ' סיון הוריתי כן וכו'. עכ"ל. ועיין בספר חיי אדם ח"ב כלל קל"ב דאיתא וז"ל תענית בה"ב שאחר הפסח ואחר סוכות, וכן כ' סיון, מאחר שהוא מנהג קבוע ברוב ישראל, דינו כת"צ לכל דבר. עכ"ל.

[ועיין בספר תמידים כסדרם דאיתא וז"ל כתב בספה"ק אור פני משה להרה"ק מהר"מ מפשעווארסק זי"ע לפרשת לך לך שכתב שנגלה לו בחזיון לילה שיש רמז בפסוק "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגו'" על כל התעניות, כי ידוע תדע כי גר יהיה זרעך הוא ר"ת י' טבת תשעה באב כ' סיון ג' תשרי (או גדליה) י"ז בתמוז, וע"ש דזה"פ "ועבדום" שהאומות ישעבדו אותם "וענו" שבנ"י יתענו באותם ימים ואח"כ כתיב ארבע מאות שנה שהוא ר"ת אחר שיבנה מקדש אז יצאו ברכוש גדול ר"ת ישישו בשמחה גדולה ע"ש. עכ"ל. הרי דכ' סיון הוזכר ברמז בהדי הד' תעניות הקבועות].

אולם אף שנתבאר ע"פ הט"ז והחיי אדם להתענות דכ' סיון היא מנהג קבוע, אבל הדברים נשתנו במשך הדורות, עיין במ"ב

עיין בשו"ע או"ח סי' תק"פ שנתבאר הסוגי ימים שיש ענין וראוי להתענות בהם, ועיי"ש במ"ב בסוף הסימן דאיתא וז"ל גם נוהגין להתענות כ' סיון בכל מלכות פולין נהרא נהרא ופשטיה, ועיין בשע"ת שהוא דוקא מבין י"ח לזכר ובת ט"ו לנקבה. עכ"ל.

והנה האי תענית דכ' סיון הוזכרה בכל הפוסקים, ומשמע שרוב הציבור היו מתענים ביום זה. לדוגמא, עיין ברמ"א באו"ח סימן תקס"ו ס"ב דאיתא וז"ל אם קבעו התענית בב' וה' אין דוחים פרשת השבוע בשחרית, אלא קורין בשחרית בפרשה, ולערב קורין ויחל, בלבד בה"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות שקורין שחרית וערבית ויחל והכי נהוג. עכ"ל. ועיי"ש בט"ז ס"ק ג' דאיתא וז"ל בלבד ב' וה' וכו' לפי שתעניות אלו קבעו כל ישראל בכל הארצות ומיעוט הם אותם שאינם מתענים משא"כ בשאר גזירת תענית על מדינה מיוחדת אז אין דוחין פרשת שבוע מכח ויחל, ונ"ל דהתענית שגזרו מנהגי שלש הארצות בצירוף גאונים להתענות בכל כ' סיון משום רוע הגזירות בעו"ה יש לקרות ויחל אפי' כשחל ביום ב' או ה' שתענית זה הוא קבוע אפי' ביותר מב' וה' דאחר הפסח וסוכות כנלע"ד. עכ"ל. ועיי"ש באלוהי זוטא דאיתא בשם המלבושי יו"ט וז"ל לא מלאני

למה מתענים בכ' סיון

וכ"ה בדברי הש"ך במגילת עפה בהקדמה לסליחותיו לכ' סיון וז"ל באו לק"ק נימורב והרגו בעיר כמו ששת אלפים נפשות קדושים גאונים ורבנים חכמים ונבונים זקנים וישישים בחורים ובתולות חתנים וכלות טף ונשים ובפרט הגאון מורינו הרב ר' יחיאל מיכל חכם חרשים וכמה מאות טבעו במים ובכל מיני יסורים קשים ובבית הכנסת לפני ארון קודש הקדשים שחטו בחלפות המשוררים והחזנים והשמשנים והיה זה ביום הרביעי עשרים יום לחודש סיון ירח השלישי בכל מיני שלישים

הגדולה ומחוייבים לקרות ויחל שחרית ומנחה כמו בתענית ציבור. עכ"ל. וראיתי שיש להתענית ביום זה עוד שורש, דעיין בספר נטעי גבריאל הלכות חג השבועות סימן ו' דאיתא וז"ל הגאון ר' מאיר משרשינ שחי קרוב למאורעות ת"ח ת"ט כתב שנתאספו ראשי המדינות כדי להסיר המכשולות והעוונות והתקינו כמה וכמה תקנות וקבעו צום בעשרים לסיון יום הריגת נימורב על ידי היון וגזירת תתקל"א הוא מכוון. עכ"ל. הרי דגם הוזכר גזירת תתקל"א.

הנה יל"ע למה קבעו להתענות בכ' סיון. [ומאיה סיבה המשנה ברורה לא התייחס להסביר טעם התענית]. והנה ראיתי בהרבה ספרים שביארו שהתענית דכ' סיון מישך שייך להגזירות דת"ח ות"ט. לדוגמא, ראיתי מביאים מפנקס "ועד ארבע ארצות" שבהיות הועד בהתוועדות בלובלין בשנת ת"י עלה הסכם ביניהם שקיבלו עליהם ועל זרעם אחריהם להתענות בכל ארבע הארצות את יום העשרים לחודש סיון בכל שנה ושנה ביום ההוא אשר התחילה הצרה בק"ק נימורב

יום שנתלו בו המארת חסר כתיב יום מארה וקללה לילדים החלשים, **שגם גזירת תתקל"א היתה ביום ההוא** עשרים יום לחודש ההוא, בו היינו נכלמים ובושים, על כן קבעתי לעצמי ולדורותי לבנים ולבני בנים יום צום ותענית ואבל ומספד וקנים ביום כ' לחודש סיון וגם כי בו הוכפלו הצרות וקלקולים מקלקולים שונים **כי גם גזירת תתקל"א היתה ביום ההוא ובאותם הזמנים** וגם כי יום זה לא יארע בשבת קודש בשום פנים על פי הקביעות והלוחות אשר בידינו מתוקנים וחברתי סליחות וקניות בבכי ותחנונים לאומרם ביום זה בכל שנה ושנה ועידן ועידנים וכל איש אשר הריחו ה' ביראתו ובשם ישראל יכונה ישים על לבו אלו הדברים והענינים ויקבע עצמו יום זה לקונן עליו כעל שני החורבנים. עכ"ל. ועיין בשערי תשובה בס' תק"פ דאיתא וז"ל שמעתי בימי חרפי שנכתב בפנקס הארצות שהגזרה היא לבן י"ח בזכר ולבת ט"ו בנקבה ואח"כ ראיתי סמג"א ס' תקע"ו הביאו בה"ט לעיל שכן נוהגים שאין גוזרים על פחותי מ"ח כו' והביאו בא"ר ג"כ ומה שקבעוהו בכ' סיון אע"פ שהיה עת צרה תכופה שני שנים וגם אח"כ לפי שבשנים קדמונים שנת תתקל"א היה ג"כ עת צרה ליעקב ביום זה כמ"ש בסליחות וגם בסוף שבט יהודה בתוך הצעת רוע הגזירה שהיתה אז אשר כתב זכרון בספר הגאון בעל ש"ך ז"ל ושם כתוב שבחרו ביום זה שאינו חל בשבת עיי"ש. עכ"ל. [הגזירה דתתקל"א היתה בימי רבינו תם, עיי"ש בספר נטעי גבריאל דאיתא וז"ל ביום כ' בסיון שנת ד' תתקל"א הועלו על המוקד בעיר בלויש שבצרפת שלושים ושנים יהודים באשמת עלילת דם, המשפט ידוע בהיסטוריה בשם "גזירת בלויש" והוא היה המאורע הראשון בתולדות היהודים שהוצא לפועל דין מות שגזרו שופטים במשפט עלילת דם, בהגיע השמועה על דבר גזירת בלויש לרבינו תם מירר בבכי וקרא לצום ולבכי למספד ולתענית ביום ההוא, הגאון רבינו יעקב בן הרב ר' מאיר כתב ספרים לכל קהילות צרפת וביהם וריינוס והודיעם כי ראוי הוא יום כ' בסיון לקבעו צום לכל בני עמנו וגדול יהיה כבוד הצום הזה מצום גדליה בן אחיקם כי יום כיפורים הוא וקיבלו היהודים עליהם לצום בכ' סיון ולהגיד פיוט חטאנו צורנו וסליחות על גזירת בלויש וצדקת כל שמסרו עצמם על יחוד השם תעמוד לישראל סלה, הגזירה זיעזעה את רבנו תם עד כדי כך שבטרם חלפו ארבעה עשר יום מהגזירה נפל למשכב ונפטר (ד' בתמוז ד'תתקל"א) נוסף על הסליחות שנקבעו על ידי רבינו תם ליום המאורע ההוא, נתחברו סליחות וקניות אחרות שנאמרו מדי שנה בשנה ביום הצום של כ' בסיון, את הקינה הראשונה בשם "למי אוי למי אבוי" המתוכננת לפי הסדר של "איכה

ישיבה בדד" קונן ר' אפרים ב"ר יעקב מבונא אשר היה הראשון שהעלה על הכתב את דבר גזירת בלויש, קינה שניה בשם "אמוני שלומי ישראל" על סדר א"ב חיבר ר' הלל בן יעקב מבונא אחיו של ר' אפרים הנ"ל, הגזירות והגירושים בתקופת מסעי הצלב שנמשכו כמאה וחמישים שנה אחרי גזירת בלויש החלישו כנראה את רושם הצום בכ' בסיון ובפרט שגם לא בכל התפוצות קיבלו היהודים עליהם את הצום, אבל בשנת ת"ח לאלף הששי בימי המילנצקי ימ"ש גזירת רינדפלייש, עת נחרבו מאה ארבעים ושש קהילות במדינות פרנקן וורמיזא ואוסטריה ונהרגו יותר ממאה אלף נפש מישראל חזרו וקיימו תקנת צום כ' סיון ועל הקניות הנ"ל הוסיפו עוד וכו'. עכ"ל.]

עיי' בשו"ת אג"מ יו"ד ח"ד סי' נ"ז דאיתא וז"ל בדבר הגזירות שבעוה"ר נהרגו ערך עשרה פעמים ששים ריבוא ע"י הרשעים היטלער וחבריו ימ"ש שמהראוי הרי היה צורך איזה יום קבוע לתענית ולתפילה שתמה מע"כ על שעדיין לא נעשה כלום, הנה בקינות שכל ישראל אומרים בתשעה באב מפורש שמה שלא תיקנו יום מיוחד לתענית ולבכיה על גזירות מסעות הצלב שהיו הגזירות בכל מדינות יוראפ שגרו שם רוב היהודים ונחרבו כמה עיירות וכרכים ונקרא על שם שנת תתנ"ו וגם בא"י הרגו שם הרבה יהודים משום דאין לקבוע עוד יום לתענית ולבכי שלכן צריך להזכירם בקינות דאומרים בתשעה באב על חורבן המקדש ומאותו טעם עצמו אין לקבוע יום אחד מיוחד גם לגזירות שהיו בזמננו והוא בכלל כל הגזירות שהיו במשך כל הגלות הארוך הזה, ולא דמי לגזירות דשנת ה' אלפים ת"ח ות"ט ע"י חמעלניצקי ראש הקאזאקן שנהרגו באוקריינא וחלק מפולין שקבעו שם יום תענית ואמירת סליחות לעשרים בסיון, משום שלא היתה זו גזרה כללית כגזירת הגלות והחורבן אלא היו רק בחלק מדינה אחת שהיתה גזירה נוספת על אותן המקומות, וגם גזירה זו דשנת ת"ח ות"ט לא היתה ע"י המלכויות וממילא לא נמשכה מועצם הגלות והחורבן אלא היתה ע"י המורדים בהמלכות שלא שייך זה כל כך למה שהיו זה בגלות מאחר שגם המלכות דאוו"ע הא הגינה על ישראל במה שהיה אפשר בידן, והשייכות להגלות היה רק משום דמאותן החטאים שנתחייבו גלות נעשנו גם בזה שלכן היה שייך לתקן תענית ואמירת סליחות ולאותן המקומות לבד, אבל גזירות דהיטלער דהיו על כלל ישראל דהא הולך וכושב מקומות דעיקר ישוב ישראל ובכל מקום שבא הרג את כל ישראל שהיו שם והיה בדעתו לכבוש את כל העולם ולא יכלו לעמוד נגדו עד שריחם השי"ת הוא גזירת כל ישראל ושייך להחורבן שנמצאנו בגלות שאין קובעין עוד יום תענית ובכיה כדאיתא בקינות. עכ"ל.

הרי דאג"מ עמד בזה דלפי הנתבאר דתענית כ' סיון היא משום הגזירות דת"ח ות"ט א"כ אין באמת קבעו האי תענית, הרי גם לגבי האי תענית היה לן לומר דהוא נכלל בהתענית והבכי דט' באב, ותיירץ עם שני תירוציו הנ"ל. הנה אפשר שיש להעיר בזה, דהרי ראינו שיש לתענית זה עוד שורש, מצד הגזירה דד'תתקל"א, וא"כ אין קושיית האג"מ רק על כ' סיון מצד הגזירות דה'ת"ח ות"ט, אלא הקושיא היא גם מצד הגזירה דד'תתקל"א. וצל"ע אם תירוציו של האג"מ הם גם תירוצים כלפי הגזירה דתתקל"א.

והנה עע"ש בספר נטעי גבריאל דאיתא עוד דברים שיש ללמוד מהם גדר מהות היום דכ' סיון, וז"ל ראוי להעתיק כאן מעט ממה שמתאר לנו מהתקופה האיומה של גזירת ת"ח ות"ט, ומראש נקדים הלשונות מספרו של רב האי קדוש הרב יחיאל מיכל מנעמירוב הי"ד שהיה הראשון שנהרג אז על קדו"ש, וז"ל שער הספר, ספר שברי לוחות מהרב הגאון והקדוש כמוהו"ר יחיאל מיכל בן הגאון המופלג בתורה ובחסידות כמוהו"ר אליעזר שנהרג בק"ק נעמירוב הגדולה, בשנת ת"ח בגזירת חי וקים, השם ינקום דמו ודם כל הקדושים במהרה בימינו א"ס, והוא על קצת פרשיות של תורה, הביאו לבית הדפוס בן אחיו הרב החסיד כמוהו"ר יצחק מוכיח אבדק"ק טרעבולא אשר במדינה פאדליא גר לע"ע בק"ק זאלקווי המפוארה שנת ת"ם עונן בת ציון, ולהלן בהקדמה, אמר הקדוש ינקום השם את דמו נקמת ישראל הקדושים אתו עמו בשנה הזאת ת"ז קודם שנאבד מן העולם, **שבשנת ת"ח לפ"ק יתחילו חבלי משיח** נתן סימן לדבר שם (חסר) חמ"ל חבלי משיח יבוא לכם וכן **חבלי משיח גימטריא ת"ח** ואיתא בזוהר המדרש הנעלם פרשת תולדות יצחק **שבשנת ת"ח היה ראוי להיות תחיית המתים** עיי"ש על פסוק בשנת היובל הזאת וגו', ולא די שלא היה תחיית המתים אדרבא נהרגו אלפים רבבות ולא ניתנו לקבורה ואכלו הכלבים את בשרם ורמזה התורה בפסוק וידבר אל בני ח"ת לאמור וגו' תנו לי אחוזת קבר כי אברהם ושרה רומזים על גוף ונשמה כמבואר בזוהר ותקנתי הדבר היטב על דרך הסוד ואין להעלותו על הכתב, **אמנם על דרך הפשט הגם שלא היה תחיית המתים מ"מ התחילו חבלי משיח** ויש לנו לשמוח בהקב"ה להאמין בביאת הגואל במהרה בימינו אמנם צריך להתפלל להשי"י להנצל מחבלי משיח, וזה הוא פירוש הכתוב מאת ה' היתה זא"ת וכו', ושמעתי אף גם זא"ת בהיותם בארץ אוביהם מרמזים הגזירות והתשועה ודו"ק החילוק שבין **חבלי גלות לחבלי משיח** חבלי גלות היה ריוח בין עדר לערר וחבלי משיח אין ריוח כאשר משנת ת"ח עד היום הזה לא שלוונו וכו', יש להוסיף לזה רמזים שונים לזמני פקודה בשנות ת"ח ת"ט וז"ל בעל שלשלת הקבלה בדף מ"ו וזה

הנה השנה ההוא חוזרת לנרתיקה ונשפע מעולם העליון מלמעלה מן הזמן אל תחת הזמן שנה אחרת, והנה נרמז לנו בדברי הנביא בתיבת באים שלא נכתב בגבול האותיות, להורות שאותו הזמן אשר בו הקץ לא יבא בגבול הזמן מעולם העליון רק כאשר יבוא, ממילא תבין דהשנים אשר דברו חכמים ברוח קדשם עדיין השנה הזאת נשארה בגבהי מרומים עד אשר יבוא הזמן ויהיה בכתב ובגבול הנה ימים באים ויתראה לעין כל שכל דברי הנביאים והחכמים קיימים, הבן מאד הדבר, הנה כתבתי לך ברמז פרט אחד הנלענ"ד, אבל הש"י הוא היודע האיך יקויים הכל ועלינו בחובה להאמין אמונת אומן ודבר אלקינו יקום לעולם, בין והתבונן, עכ"ל) גם רבינו הש"ך ז"ל אמר בריש סליחתו שנת ת"ח אשר חשבתי בזאת יבא אהרן אל הקודש לפני ולפנים נהפך כנורי לאבל ושמוחתי ליגונים במגילה עפה שלו א"ד שנת ת"א כי קם עלינו אדם רשע בוגדאן חמלניצקי בא עם הקוזאקין ועשה ברית עם הקדרים טאטארים וביום השלישי כ' ימים בחדש סיון שנת ת"ח עשו הרג רב ממש דומה לחרבן ראשון והשני ומחברי הגימטריאות הוסיפו שנה ל"א טובה גימ' ת"ח חבלי משי"ח גימ' ת"ח יון וקדר כאחד גימ' ת"ט. עכ"ל.

הרי מבואר דגזירת ה'ת"ח התחיל תקופה חדשה, דהיינו חבלי משיח. [הנה היות דהאי גזירה התחיל תקופה חדשה אפשר דזהו טעם שאפשר לקבוע לה עוד יום, מלבד תשעה באב, אבל גם לפ"ז קשה מגזירת תתקל"א.]

מחוייבים אנחנו להאמין גם בנידון אריכות הגלות החל הזה, הגם שכפי הנראה מדברי הנבואה כל היום דו"ה נגזרה הגלות רק עד סוף אלף החמישי הו"ד אשר נהפך וכו', וכבר עברו עידן ועידנים ואנחנו לא נושענו, וגם כמה וכמה קיצים מבוארים בזהר הקדוש ובספרים קדמונים בעלי רוח הקודש האמיתיים וכבר עברו, הנה יתבהל הרעיון בראותו כל זאת, אמנם כי כן מחיוב האמונה עפ"י התורה והנבואה להאמין בהש"י שהוא כל יכול אפילו בב' הפכיים שאין השכל יכול לחייב, על כן מחוייבים אנחנו להאמין בביתא משיחנו במהרה בימינו, גם מחוייבים אנחנו להאמין בדברי הנביאים והחכמים אשר כתבו קיצים ברוח קדשם הגם שכבר עברו, ואיך יצדקו ב' אמונות הללו, אלא על כרחך ישנו באפשרי בחיקו הש"י לקיים הבטחתו במהרה בימינו ובדאי יבא משיח, וגם דברי חכמים יתקיימו אשר רוח י"י דבר בס, כגון מה שמבואר במדרש הנעלם שהגאולה ותחיית המתים בשנת ת"ח מחוייבים אנחנו להאמין שיקיים כן הגם שכבר חלף ועבר הזמן, הנה רחוק הדבר משכלנו איך יכול דבר זה להתקיים, זא"ת נשים אל לבנו כשתהיה הגאולה במהרה בימינו יתגלה לנו האיך יקויים הכל, וכן בכל שאר הקיצים, הבן הדבר, והנה אגיד לך פרט אחד בדבר את אשר עם לבבי בכדי לנחם נפשות העגומים ולחזק האמונה, הנה בירמיה ל"א:ל"ז כתיב "הנה ימים באים נאום ד' ונבנתה העיר לד' וכו', והנה תיבת "באים" הוא קרי ולא כתיב, ואחשבה לדעת, דהנה הזמן נברא בכל עת ובכל זמן, למשל אחרי ככלות השנה

ר' אברהם המפרש אומר באורך דבריו ששאל בחלום מתי קץ הפלאות והשיבו לו במליצת הכתוב שמות ו' כ"ב מישאל ואלצפן וסתר וכו' שנאמר לדינאל כי סתומים וחתומים הדברים עד עת קץ ואם כי עדיין לא נושענו עם כל זה ראינו כי לא בדו מלבם ורוח ה' נוססה בהם שבהרבה מאותם הזמנים שעליהם בישרו נפקדו ישראל והיו בהם מאורעות כבידות מעין חבלי משיח אבל לא כאשר דרא ויצאו מה שיצאו וכבר האריכו בספרים לאמת כל הקיצין שחזו מראש בעלי רוח הקודש אם כי כבר חלף ועבר זמנם, וכבר אמר ר' אבא סנהדרין צח ע"א אין לך קץ מגולה מזה שנאמר יחזקאל ל"ו ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא כי הנני אליכם ופניתי אליכם ונעבדתם ונזרעתם והרביתי עליכם אדם כל בית ישראל כולה ונושבו הערים והחרבות תבנינה והרביתי עליכם אדם ובהמה ורבו ופרו והושבתי אתכם כקדמותיכם והשיבותי מראשותיכם וידעתם כי אני ה', בתחילת שנת ת' לאלף השישי גברה והתחזקה מאד הבטחון האמיתי בהש"י"ת ושהמתים יחיה אל ברוב חמדו כי נתגלה אז בכל העולם כמדרש הנעלם בבראשית פ' תולדות וזלה"ק באלף שתיטאי לזמן ארבע מאות ותמניא שנים יהיו קיימין כל ידיירי עפרא בקימיהוון וכו' והיינו דכתיב בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו כששתלם הזא"ת שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמניא תשובו איש אל אחוזתו אל נשמתו שהוא אחוזתו ונחלתו, (עיין בספר בני יששכר מאמרי חדש סיון מאמר ה' דאיתא וז"ל באמונה הלזו

הקשר בין פרשת בהעלותך סוף ימי תשלומין דעצרת וכו' סיון

שהוא הר ה', וזהו פורענות ראשונה והפסיק וכו', וקרא החטא "פורענות" אע"פ שלא אירע להם ממנו פורענות ושמואל אלמלא חטאם זה היה מכניסם לארץ מיד. עכ"ל. ויש מזה לימוד מיוחד להתקופה המתחילה אחרי ימי תשלומין דעצרת, דאף שגם אנו מוכרחים עתה "ליסע" מחג השבועות ומבחינת הר סיני, אבל לא להיות כתינוק הבורח מבית ספר משום שאינו רוצה יותר תורה, אלא להיפך צריכים להיות שמה בתורה שקבלנו ולהיות מתאווים ללמוד עוד ועוד. ועי' בהעמק דבר על במדבר פ"א פ"ד דאיתא וז"ל במס' שבת דקט"ז א' איתא דויהי בנסוע הארון בא להפסיק בין פורענות ראשונה לשני' ומפרש בגמ' פורענות שני' מאי היא ויהי העם כמתאוננים פורענות ראשונה מאי היא ויסעו מהר ה' ואר"ח בר"ח

אומר עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה ולמה כתבה כאן כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה פורענות שנייה מאי היא ויהי העם כמתאוננים פורענות ראשונה ויסעו מהר ה' ואמר רבי חמא ברבי חנינא שסרו מאחרי ה'. ועיי"ש בתוס' ד"ה פורענות דאיתא וז"ל ואומר ר"י וכו' פורענות ראשונה כדאמר במדרש (ילמדנו) ויסעו שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים כתינוק היוצא מבית הספר שבורח לו והולך לו כך היו בורחים מהר סיני דרך שלשת ימים לפי שלמדו הרבה תורה בסיני. עכ"ל. וכן עי' ברמב"ן עה"ת שם דאיתא וז"ל ענין המדרש הזה מצאו אותו באגדה, שנסעו מהר סיני בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמה ירבה ויתן לנו מצות, וזהו ויסעו מהר ה', שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני

עיין בשו"ע סי' תכ"ח דאיתא דלעולם קורין פרשת במדבר לפני עצרת וסימנך "מנו ועצרו". ולפ"ז נמצא דקורין פרשת נשא בשבת שבתוך ימי התשלומין דעצרת, וממילא קורין פרשת בהעלותך אחרי גמר ימי התשלומין. והנה עיין בפ' בהעלותך דכתיב "ויסעו מהר ד' דרך שלשת ימים וארון ברית ד' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה, וענן ד' עליהם יומם בנסעם מן המחנה, והי בנסע הארץ ויאמר משה קומה ד' ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך, ובנחה יאמר שובה ד' רבבות אלפי ישראל, ויהי העם כמתאוננים רע באזני ד' וישמע ד' ויחר אפו ותבער במ אש ד' ותאכל בקצה המחנה". ועיין במסכת שבת דף קטז ע"א דאיתא ת"ר ויהי בנסוע הארון ויאמר משה פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה וכו' תניא רשב"ג

שסרו מאחרי ה' ופרש"י בתוך ג' ימים למסעם התאוו תאווה האספסוף להתרעם על הבשר כו', מפרש הגמ' דתאות הבשר היה מיד אחרי נסעם מהר ה' אלא שלא יצא מן השפה עד אחר מעשה המתאוננים, שהתאוננו על שנתלבטו בדרך ג' ימים אז יצא מן שפה התאווה שהיה מקודם וזהו לשון וישבו, באשר היה הרעיון מכבר, ובזה מדויק מה דמפרש בגמ' תחלה פורענות שניה לראשונה, משום דפורענות ראשונה יצא לאור אח"כ, ולמדו

חז"ל מדויק לשון המקרא ויסעו מהר ה', ולא כתיב מהר סיני, אלא שהיה בדעתם לסור מהעונג שהיה שם על ה', ובקשו להתענג על תענוגי בשרים. עכ"ל. וגם לפ"ז י"ל דשורש התיקון הוא לראות שהתורה היא התענוג, ולא להיות כתינוק שאינו רוצה ללמוד עוד משום שיש לו יותר תענוג בהדברים שבורה להם. הנה לפכ"ז יש לצדד שיש עוד ייחוד מיוחד להתאריך דכ' סיון, ואפשר דלכך הוא מיועד גם לפורעניות חו", [ואפשר דזהו עוד טעם

דכ' סיון שאני, ואפשר לקובעו לעוד יום מלבד תשעה באב], דהנה כ' סיון הוא התאריך הראשון שהוא תמיד אחרי פרשת בהעלותך (שכשעצרת חל ביום ראשון אז קוראים פרשת נשא ב"ב סיון ופרשת בהעלותך ב"ט סיון, ובשאר שנים עצרת חל יותר מאוחר בשבוע וממילא קוראים פרשת נשא ופרשת בהעלותך יותר מוקדם), וא"כ כ' סיון הוא היום הראשון המיועד לפורעניות חו" משום ההתעוררות דהבחנה הנ"ל ד"ויסעו מהר ד".

בענין גדר הענין להתענות בכ' סיון בזמנינו

הנה בכל אורך ס' תק"פ רק הוזכרו תעניות שמתענים בכל המקומות, ולא הוזכרו תעניות שמתענים במקומות מסויימות, מלבד התענית דכ' סיון שהמ"ב כתב דמתענים בפולין. וגם בדברי האג"מ הנ"ל מובאר שהתענית דכ' סיון היא רק לאותם מקומות. וא"כ אפשר דאין שום ענין למי שאינו מאותם מקומות להתענות. אולם אפילו את"ל כן, זהו רק למי שלא היו אבותיו מאותם מקומות, אבל אם אבותיו היו מאותם מקומות אפשר ששפיר יש ענין לו להתענות. והנה עכ"פ צע"ע בזה, דהרי מה שאירע בזמן ר"ת הוא ג"כ שורש התענית וכו"ל, והרי זה היה במקום אחר. ועוד יש להעיר דלפי הנ"ל שיש עוד טעמים דכ' סיון שאני, ואפשר לקובעו לעוד יום מלבד תשעה באב, א"כ אפשר שיש ענין לכ"ע להתענות בכ' סיון. וצע"ע בכ"ז.

כמצות אנשים מלומדה ואינו שם על לבו לדעת מה זה ועל מה זה התענית והצער, הכזה יהיה צום יבחרוהו הבורא יתברך שמו ויתעלה כהקטרת חלבים ואמורין ע"ג כו', רק הוא מקבל שכר על הפרישה שאינו פורש את עצמו מן הצבור ומקיים גזירת ותקנות קדמונים, כגון תענית של כ' סיון ושאר ת"צ, כי עיקר ויסוד תענית כגון זה של כ' סיון שהי' עת צרה ליעקב גזירות ושמדות גדולות בשנת ת"ח ות"ט לאלף השישי ונשפך דמן של אומה קדושה הישראלית ושפכו דמם כמים סביביו ציון, והגדולים אשר היו בארץ בדור ההוא גזרו על זה תענית וקבעו בכיה לדורות יום אחד בשנה, ושורש התענית על ענין זה, מפורש בתורתנו הקדושה פ' שמיני במיתת נדב ואביהוא כתיב ואחיהם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה', הרי לפניך מפורש יוצא מזה שעל מיתת הצדיקים חיוב מוטל על כל איש מישראל עם קדוש לקונן ולבכות ולהצטער, לכן עיקר התענית זה של ק' סיון, לתת אל לבו כמעט בכל רגע על הריגת הצדיקים והחסידיים ועל הכלל אומה ישראלית הקדושה שנהרגו במיתות אכזריות משונות ונשפך דמם באותו הזמן, ולקונן ולהצטער בלבו על הריגת בניו של מקום ב"ה וב"ש, ובדאי היה מזה להבורא ית"ש צער גדול כביכול, ואם נשארו בחיים היו לומדים תורתו הקדושה ועושים מצותיו הקדושים כל ימיהם אשר הם חיים על האדמה, והיה מגיע לית"ש ויתעלה נחת רוח גדול מזה, ואין שכחה לפניו ית"ש צער זה של הריגת בניו הנחמדים, גם

על הצער ויסורי הגופים שנהרגו אז מעם קדוש הישראלי הנקראים בנים למקום, שנעשו בהם שפטים יסורים קשים ומרים בעת הריגתם, יש לנו להתאונן ולקונן ולהצטער על זה הרבה מאוד, וכוונה זו לא יעדר מאדם כל יום התענית, ובדאי יחשב לו לעבודה גדולה ועצומה מאוד להבורא ית"ש ויתעלה, ושכרו הרבה מאוד, וזאת זה השכר שנחשב לו כאלו הקריב חלבו ודמו ע"ג המזבח, אף גם זאת כי נטל עליו שכר גדול ג"כ על שהי' מצטער ומקונן על העדר הנחת מהבורא ית"ש כביכול ועל צערם של בניו הקדושים והנחמדים כנ"ל, ולהמשיל הדבר, אחים שאהב אביהם אותם בתכלית האהבה ונהרג אחד מהם ע"י יסורים קשים ומרים, הנה השכל מחייב שהאחים הנשארים יבכו ויצטערו ויקוננו על צרת אביהם שהגיע לו צער גדול מבנו הנחמד שנהרג, ואם היה חי בודאי היה אביו מתענג ומשתעשע בו ועתה אבד מאתו התענוג והשעשוע ההוא, ובדאי חיוב גדול על הבנים להצטער על צרת אביהם וגם יש להם להצטער על אחיהם האהוב שנהרג וסבל יסורים קשים ומרים במיתתו וכולם צוחק ווי ווי על צרת אביהם ועל צרת אחיהם, ובדאי אם אביהם יודע מצער בניו על צרתו, זאת נחמתו בענין וצעריו נקל מעליו קצת, כיודע שצרת רבים חצי נחמה, ונהפוך הוא באם יודע לאביהם שאינם מצטערים על צרת אחיהם הנחמד שנהרג וגם לא על צרתו, אז מוסיפין לו הוי על הוי וצער על צרתו, והנמשל מובן מפאת עצמו, ודי בהערה זו. עכ"ל.

גליון זה מוקדש

לרפואת הרה"ג ר' ישראל בונים בן חיה רויזא שליט"א

אותל חופות
עימוד שוהפך טקסט ליצירה
otf74041@gmail.com | 05276-74041

הפצה מרומים וחיפון ספרים
י. בלוי
עד הבית

החלוקה הגדולה של ספרי המחבר

בתי כנסת, בתי מדרש, כוללים וישיבות, ואוצר הספרים
זכאים לקבל ספרים בחינם, וללא עלות משלוח
המלאי מוגבל! הזריז נשכר!

לפרטים ניתן לפנות למוקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33 • bloyseforim@gmail.com
כמו"כ ניתן לרכוש את הספרים בתשלום סמלי

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com

או להשאיר הודעה במספר: 516-581-3597 (001)

או בפקס: 1532-5326259

לתרומות והנצחות אפשר לפנות להנ"ל